

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dorota Rysińska

SSN Dariusz Świecki

Protokolant Joanna Sałachewicz

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,
w sprawie L. S.

w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 sierpnia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 4 marca 2013 r.,

zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w O.

z dnia 11 grudnia 2012 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego i
przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 31 maja 2011 r., udzielił skazanemu L. S. warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego w S. z dnia 5 lutego 2010 r., sygn. akt II K 1491/09, za czyny z art. 157 § 2 k.k. i inne w wymiarze 10 miesięcy (kara odbyta w całości) oraz Sądu Rejonowego w S. z dnia 18 sierpnia 2010 r.,

sygn. akt II K 145/10 za czyny z art. 279 § 1 k.k. i inne w wymiarze 1 roku i 5 miesięcy. Skazanemu wyznaczono okres próby do dnia 31 maja 2013 r., a na podstawie art. 159 k.k.w. w zw. z art. 72 § 1 k.k. oddano go pod dozór kuratora i nałożono na niego stosowne obowiązki.

W okresie próby L. S. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 24 kwietnia 2012 r., sygn. akt II K 216/12, za czyn popełniony w okresie od dnia 20 do 26 lipca 2011 r., zakwalifikowany z art. 278 § 1 k.k. w zb. z art. 288 § 1 k.k., w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 12 k.k. i art. 64 § 1 k.k., na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 5 lat.

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2012 r., sygn. akt IV Kow 2353/12, Sąd Okręgowy na wniosek kuratora zawodowego, na podstawie art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w. odwołał warunkowe zwolnienie udzielone skazanemu wymienionym na wstępie postanowieniem i zarządził wykonanie reszty nieodbytej kary orzeczonej w sprawie II K 145/10 Sądu Rejonowego w S.

Na skutek zażalenia na to postanowienie wniesionego przez skazanego Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 4 marca 2013 r., zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że postanowił nie odwoływać warunkowego zwolnienia udzielonego L. S.

Na podstawie art. 521§1 k.p.k. kasację od postanowienia Sądu Apelacyjnego w[...] na niekorzyść skazanego wywiódł Prokurator Generalny, zarzucając rażące naruszenie przepisów prawa, tj. art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431), polegające na niezasadnym niezastosowaniu tych przepisów, na skutek błędnego uznania, że art. 10 ust. 1 cyt. ustawy nie wyłącza możliwości stosowania reguł intertemporalnych określonych w art. 4 § 1 k.k., co skutkowało dokonaniem oceny przesłanek statuujących odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia w oparciu o przepisy obowiązujące w dacie popełnienia przez skazanego kolejnego przestępstwa, podczas gdy sąd winien orzekać w oparciu o treść art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w. obowiązującego w dacie orzekania w niniejszej sprawie.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna.

Należy przypomnieć, że w art. 1 pkt 63 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., nadano nowe brzmienie przepisowi art. 160 k.k.w., regulującemu kwestię odwołania warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. Zmiana polega na tym, między innymi, że jedną z przesłanek obligatoryjnego odwołania warunkowego zwolnienia staje się popełnienie przez skazanego w okresie próby przestępstwa umyślnego, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności (art. 160 § 1 k.k.w.). Nie stanowi już warunku odwołania warunkowego zwolnienia, jak w poprzednim stanie prawnym, wymierzenie skazanemu za „nowe” przestępstwo kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Jak już na wstępie podano, L. S. postanowieniem Sądu Okręgowego w O. z dnia 31 maja 2011r. został zwolniony warunkowo z odbycia reszty kar orzeczonych w sprawach sygn. II K 1491/09 i II K 145/10 Sądu Rejonowego w S., przy czym okres próby wyznaczono mu do 31 maja 2013 r. W tymże okresie, w dniach od 20 do 26 lipca 2011r. popełnił on kolejne przestępstwo umyślne, zakwalifikowane z art. 278§1kk i art. 288§1 kk w zw. z art. 12 k.k. i art. 64 § 1 k.k., za które skazano go na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na 5 lat.

Wynika stąd, że nowe przestępstwo umyślne skazany popełnił przed nowelizacją art. 160 k.k.w., a wyrok skazujący i postanowienie odwołujące warunkowe zwolnienie zapadły już po zmianie tego przepisu. W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny uznał, że nie ma możliwości odwołania warunkowego zwolnienia jako obligatoryjnego, a więc na podstawie art. 160 § 1 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2012 r., skoro przestępstwo było popełnione przed tą datą. W przekonaniu Sądu drugiej instancji nie pozwalał na to przepis art. 4 § 1 k.k., zakazujący stosowania ustawy nowej, jeśli obowiązująca w czasie popełnienia przestępstwa jest względniejsza dla sprawcy.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego jest w tym względzie nietrafne. Odwołuje się ono co prawda do fundamentalnej zasady prawa karnego, że zmiana ustawy nie

może działać na niekorzyść sprawcy (*lex severior retro non agit*) ale nie zauważa, że dotyczy ona orzekania o odpowiedzialności sprawcy przestępstwa na podstawie przepisów Kodeksu karnego. Brzmienie art. 4 § 1 k.k. operuje pojęciami „czasu popełnienia przestępstwa” i „czasu orzekania”. Jest oczywiste i wynikające z samego zakresu normowania przepisami Kodeksu karnego, że czas orzekania w rozumieniu tego przepisu odnosi się do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej sprawcy za popełniony czyn. Norma wyrażona w tym przepisie nie znajduje automatycznego, prostego zastosowania w postępowaniu karnym wykonawczym, które rządzi się autonomicznymi co do zasady regulacjami. Znajduje to wyraz już w treści art. 1 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, zgodnie z którym wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym odbywa się według przepisów tego kodeksu. W dacie jego wejścia w życie obowiązywał przepis intertemporalny, art. 243 § 1 k.k.w., stanowiący, że przepisy Kodeksu karnego wykonawczego stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie. Ustawodawca nadał więc prymat bezpośredniemu działaniu ustawy nowej w zakresie wykonywania orzeczeń, które już wcześniej były wykonalne. Oznaczało to, że zasada stosowania ustawy poprzedniej, w wypadkach, gdy była względniejsza dla sprawcy (*lex mitior*), nie miała zastosowania. Wszystko to nie oznacza, że reguły kolizyjnej wyrażonej w art. 4 § 1 k.k. w ogóle nie stosuje się w orzekaniu w postępowaniu wykonawczym. W doktrynie przyjmuje się, że art. 4 § 1 k.k. powinien być stosowany w postępowaniu wykonawczym, jeśli dochodzi w nim do „orzekania o przestępstwie”, w szczególności co do rozmiarów i form orzeczonej wcześniej w wyroku odpowiedzialności karnej sprawcy (W. Wróbel: Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym, Kraków 2003, s. 512). Dotyczy to, między innymi, orzekania w kwestii zastępczej kary pozbawienia wolności, czy też zaostżenia rygorów wykonywania kary. W każdym z tych postępowań incydentalnych rozstrzygnięcia kształtują dalsze skutki prawnokarne skazania, w tym takie, które pogarszają sytuację skazanego.

Zasada wyrażona w art. 4 § 1 k.k. nie ma zastosowania w postępowaniu wykonawczym przy orzekaniu w przedmiocie warunkowego zwolnienia, a tym bardziej przy odwołaniu warunkowego zwolnienia. Warunkowe zwolnienie nie jest bezpośrednim następstwem popełnienia przez sprawcę przestępstwa, lecz jak

podkreśla się w doktrynie i orzecznictwie, wyraża się w złagodzeniu skutków skazania (W. Wróbel [w:] Kodeks Karny. Komentarz pod red. A. Zolla, t. III, Kraków 2008, s. 1199, uchwała SN z dnia 11 stycznia 1999 r., sygn. I KZP 15/98, OSNKW 1999/1-2/1). Z tego też względu wyłączenie zasady *lex mitior* przy wprowadzeniu do ustawy nowych, mniej korzystnych dla skazanego przepisów dotyczących warunkowego zwolnienia i odwołania warunkowego zwolnienia, nie narusza stosownych postanowień Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 7 ust. 1 zd. 2), ani Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (art. 15 ust. 1 zd. 2). Gwarancje tam zawarte nie dopuszczają wymierzenia kary surowszej od tej, którą można było wymierzyć w czasie, gdy czyn zagrożony karą został popełniony. Czym innym jest natomiast wprowadzenie innych ustawowych zasad zwalniania z reszty kary, ale i odwoływania tego zwolnienia, choćby były one bardziej restrykcyjne. Z tych właśnie powodów ustawodawca, wprowadzając w życie Kodeks karny z 1997 r., w przepisie przejściowym art. 14 pkt 4 zdecydował o stosowaniu przepisów nowego Kodeksu do osób warunkowo zwolnionych, niezależnie od tego, czy są one *in concreto* korzystniejsze dla sprawcy.

Analogiczne uregulowanie, czego w tym aspekcie nie zauważył Sąd Apelacyjny, znalazło się w ustawie z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, w której zmieniono treść art. 160 k.k.w. W art. 10 ust. 1 ustawy zmieniającej stanowi się, że przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie. Ustawodawca jest więc konsekwentny. Wprowadzając powołaną ustawą nowe przepisy do Kodeksu karnego wykonawczego, w przepisie intertemporalnym, tak samo, jak wcześniej w art. 243 § 1 k.k.w., nakazał stosowanie ich również przy wykonywaniu orzeczeń, które już wcześniej były wykonalne. Jeśli zatem postanowienie o warunkowym zwolnieniu było wykonalne przed 1 stycznia 2012r., to o odwołaniu warunkowego zwolnienia w takim wypadku orzeka się na podstawie art. 160 k.k.w. w nowym jego brzmieniu.

W konkluzji należy stwierdzić, że autor kasacji trafnie podniósł, iż postanowienie Sądu Apelacyjnego obarczone jest obrazą art. 160§1 pkt 1 k.k.w. w

zw. z art. 10 ustawy zmieniającej. Sąd ten błędnie uznał, nie nadając właściwego znaczenia art. 10 tej ustawy, że art. 4 § 1 k.k. wyłącza stosowanie nowych zasad odwołania warunkowego zwolnienia, jako mniej korzystnych, w wypadkach, gdy skazany popełnił przestępstwo przed wejściem w życie nowych uregulowań. Wykazano wyżej, że **zasada stosowania ustawy poprzedniej, jeśli jest względniejsza dla sprawcy przestępstwa (art. 4 § 1 k.k.), ma ograniczone zastosowanie w postępowaniu karnym wykonawczym. W sprawach dotyczących odwołania warunkowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności, z mocy art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy..., (Dz. U. Nr 240, poz. 1431), nakazującego bezpośrednie stosowanie nowych przepisów po wejściu w życie tej ustawy, stosowanie art. 4 § 1 k.k. zostało wyłączone.**

W tym stanie rzeczy, w uwzględnieniu wniosku kasacji, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę zażalenia skazanego na postanowienie Sądu I instancji Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.